Av. Umut KAMÇILI

Rekabet Hukukunda İhlal Sonrası Uyum ve İşbirliği Mekanizmaları: Aktif İşbirliği ile Uzlaşma Kurumlarının Kesişimi

Rekabet hukuku ihlalleri, özellikle de ekonominin işleyişine en büyük darbeyi vuran **karteller**, gizli yürütülen yapıları gereği dışarıdan tespit edilmesi son derece güç anlaşmalardır. Tarafların kimseye iz bırakmadan, el altından yürüttüğü bu süreçleri açığa çıkarmak için Rekabet Kurumu klasik denetim yöntemlerinin ötesinde bazı teşvik edici mekanizmalara ihtiyaç duymuştur.

Türk rekabet hukukunda bu amaca hizmet eden iki kritik enstrüman öne çıkar: Kartellerin "içeriden" çözülmesini sağlayan **Aktif İşbirliği (Pişmanlık)** rejimleri ve soruşturma süreçlerini hızlandırarak usuli fayda sağlayan **Uzlaşma** müessesesi. Peki, bu iki mekanizma aynı soruşturma içinde nasıl kesişiyor? Bir teşebbüs hem pişmanlıktan hem de uzlaşmadan aynı anda yararlanabilir mi? Gelin mevzuat çerçevesinde yakından bakalım.

1. Kartellerin Kabusu: Aktif İşbirliği (Pişmanlık) Rejimi

4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 16. maddesine dayanılarak hazırlanan *Kartellerin Ortaya Çıkarılması Amacıyla Aktif İşbirliği Yapılmasına Dair Yönetmelik*, kartel katılımcılarına adeta bir can simidi uzatır. Bu rejimin temel mantığı, suç ortaklarından birinin diğerlerini ele vererek ceza bütçesinden tamamen kurtulması veya indirim almasıdır.

- **Tam Bağışıklık (Ceza Verilmeme):** Kurul önaraştırma kararı almadan önce ilk başvuru yapan ve aranan bilgi/belgeleri sunan ilk başvuru sahibine para cezası verilmez. Eğer önaraştırma aşamasındaysa ve Kurulun elinde ihlali ispatlayacak yeterli delil yoksa, yine ilk başvuran teşebbüs **idari para cezasından tam muafiyet kazanır**.
- **İndirim Mekanizmaları:** İlk başvuru şansını kaçıran ancak soruşturma sürecinde bilgi sunan takip eden teşebbüsler için ise kademeli indirim oranları öngörülmüştür. İlk başvuru sahibine %25 - %50, ikinciye %20 - %40, diğerlerine ise %15 - %30 arasında ceza indirimi uygulanır.
- **Katma Değer Yaratan Belge Şartı:** İndirimlerden yararlanabilmek için sunulan bilgilerin, Kurulun karteli ispat etme imkânını güçlendirecek nitelikte ("katma değer yaratan") olması şarttır.

2. Alternatif Bir Uyuşmazlık Yolu: Uzlaşma Kurumu

4054 sayılı Kanun'un 43. maddesi ve buna bağlı *Uzlaşma Yönetmeliği* ile hukukumuza giren uzlaşma, tarafların ihlalin varlığını ve kapsamını kabul etmesi karşılığında soruşturmanın hızlı bir şekilde kapatılmasını ve idari para cezasında indirim yapılmasını öngören bir süreçtir.

- Uzlaşma yolunu seçen teşebbüslere verilecek idari para cezasında **%10 ile %25 arasında** indirim uygulanabilir.
- Sürecin en belirgin karakteristik özelliği, uzlaşma sonucunda varılan anlaşmanın ve verilen cezanın taraflarca **dava konusu yapılamamasıdır**. Bu durum, hem Kurumun iş yükünü azaltır hem de teşebbüslere hukuki öngörülebilirlik kazandırır.

3. Kesişme Noktası: Aktif İşbirliği ve Uzlaşma Birlikte Kullanılabilir mi?

Hukuk uygulayıcıları ve öğrenciler açısından en çok merak edilen husus, bu iki farklı enstrümanın aynı dosyada çatışıp çatışmadığıdır. Mevzuatımız bu soruya net bir kapı aralar: **Evet, birlikte uygulanabilir.**

Uzlaşma Yönetmeliği'nin 7. maddesinin 3. fıkrası oldukça açık bir kural koyar:

"Uzlaşma süreci ile birlikte pişmanlık başvurusunun da bulunması halinde, Aktif İşbirliği Yönetmeliği kapsamında belirlenen indirim oranı ile uzlaşma için belirlenen indirim oranları toplanarak birlikte uygulanır."

Yani bir teşebbüs, hem aktif işbirliği yaparak cezasında ciddi bir oran düşüşü sağlayabilir hem de müteakip aşamada uzlaşma sürecine dahil olarak bu iki indirimi kümülatif (toplanarak) şekilde elde edebilir.

Zamanlama ve Riskler: Hangi Sınırlar Var?

- **Zamanlama Tuzağı:** Uzlaşma metninin Kurum kayıtlarına girdiği tarihten sonra Aktif İşbirliği Yönetmeliği çerçevesinde yapılan başvurular dikkate alınmaz. Dolayısıyla zamanlama hatası, aktif işbirliği avantajının tamamen kaybedilmesine yol açabilir.
- **Gizlilik Yükümlülüğü:** Uzlaşma sürecinde elde edilen bilgilerin gizliliği esastır. Bu kuralın ihlali durumunda uzlaşma kararı geri alınabilir ve ağırlaştırıcı unsur olarak yeni bir soruşturmaya gerekçe teşkil edebilir.

Sonuç

Rekabet hukukunda aktif işbirliği ve uzlaşma mekanizmaları, klasik ceza hukukundaki "etkin pişmanlık" ve "seri yargılama" usullerinin rekabet piyasasına uyarlanmış halidir. Bir yandan kartellerin içten çözülmesi sağlanırken, diğer yandan uzun süren ve maliyetli soruşturma süreçleri hızlandırılmaktadır. Uygulayıcılar için doğru zamanda, doğru stratejiyle yapılan başvurular, milyonlarca liralık idari para cezalarının bertaraf edilmesinde hayati bir rol oynamaktadır.